

TARIM-HAYVANCILIK

SİBEL ATİK
satik@ekonomist.com.tr

Üreticiyi ve tüketiciyi zorlu bir yıl bekliyor

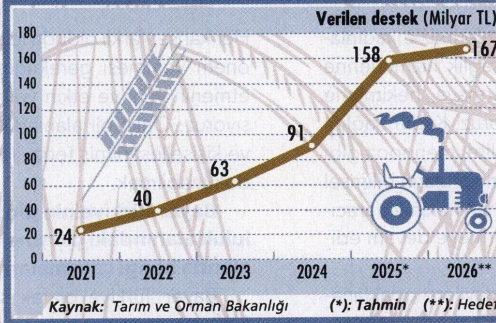
Don zararı nedeniyle 167 milyar TL desteğin açıklandığı tarımda çiftçiden gıda sanayicisine, perakendeciden ihracatçı ve tüketiciye kadar herkesin gözü sektörde yaşanan küçülmede. Bu yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 12,7 küçülme yaşayan sektör, ek destekler bekliyor.

Tarım ve hayvancılıkta 2025 yılına ait pek çok gösterge, karamsar bir tablo ortaya koyuyor. Yüksek maliyetlerin yanı sıra yaşanan iklim krizi ve peşi sıra gelen don felaketlerinin faturası, bu yıl hem üretici hem de tüketiciye pahaliya patladı. Hatta birçok sektörde büyümeler tekrar kendini gösterirken, tarımda küçülme haberi moralleri bozdu.

TÜİK'in verilerine göre Türkiye ekonomisinin üçüncü çeyrekte yıllık bazda yüzde 3,7 büyüdüğü bir ortamda tarım sektörü yüzde 12,7 küçüldü. Enflasyonun yüzde 30'ları aştığı bir süreçte tarıma verilen desteklerin 2026 için 167 milyar TL'ye çıkarılması ve yüzde 24'lük artışa gidilmesi ise sektörde endişeyi artırdı.

TOBB Gıda Meclis Başkanı Necdet Buzbaş, yaşanan küçülmede don, sert kış şartları ve yazın yaşanan kuralığın önemli bir payı olduğunu söylüyor. Yaklaşık 8 milyon ton sebze, meyvenin telef olduğunu anlatan Buzbaş, "Bu durum ihracatı da negatif etkiledi. Önlem olarak iklim değişikliği sorununa karşı teknik çözümler süratle devlet

SON 5 YILDA VERİLEN TARIM DESTEKLERİ



tarafından desteklemeli ve çiftçi kuruluşları da buna dahil olmalı" diyor.

EK DESTEK PAKETİ AÇIKLANMALI

Tarım ve hayvancılıkta yaşanan kriz, çiftçiden gıda sanayicisine perakendeciden ihracatçı ve tüketiciye kadar herkesi etkilemiş durumda. Üreten, satan ve tüketen kesimleri aynı anda zorlayan bu sistemde tarım politikalarının yeniden ele alınması gerektiğini ifade eden Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

Baki Remzi Suiçmez, uygulanan tarım politikalarının üretici için yetersiz olduğunu belirtiyor.

Yüksek girdi maliyetlerine karşın tarlada baskılanan alım fiyatlarının çiftçiyi zorladığını ve biriken borçlar, yetersiz desteklerin yeni bir anlayışla çözülmesi gerektiğini anlatan Suiçmez, tüm bunlara ek olarak tüketicilerin gelirlerinin yeterli olmaması ve sağlıklı ürüne ulaşma sorunları nedeniyle 2026 yılının daha zor olacağını kaydediyor. Tarım ve hayvancılıkta yaşanan sorunlara karşılık yeni bir destek paketi açıklanması gerektiğini ifade eden Suiçmez, bu şartlarda tarımda küçülmenin ve gıda ürünlerinde ithalatçı olmanın kaçınılmaz olduğunu söylüyor.



İSA COŞKUN
SETBİR

DR AYŞEGÜL SELİŞİK / FAO TÜRKİYE TEMSİLCİSİ

“Risk yönetimi ve dijitalleşme öne çıkıyor”



“2025'te don ve kuraklık teması öne çıktı. 2026'ya girerken küresel piyasalar açısından temel beklenti, tahıllarda arzın görece rahat seyretmesi sayesinde genel gıda fiyat baskısının sınırlı kalması; buna karşılık bitkisel yağlar ve bazı hayvansal ürünlerde maliyet ve fiyat oynaklığı riskinin sürmesidir. Türkiye açısından ise üretim, ithalat-ihracat ve maliyetler gibi dinamikleri

2026'ya devrederken, su verimliliği, planlama, risk yönetimi ve dijitalleşme odaklı politikaların etkilerinin daha görünür hâle gelmesi hedeflenmektedir. Orta Vadeli Program (2026-2028) dezenflasyonun sürdürülerek enflasyonun kademeli biçimde tek haneye indirilmesi ve öngörülebilirliğin güçlendirilmesini hedeflerken, tarım alanında genç/kadın girişimciliğine kırsal kalkınma bütçesinden en az yüzde 20 pay ayrılması, 2026'da Tekirdağ'da parsel bazlı verim sigortası pilotu ve yeni temel sigorta paketleri gibi TARSİM enstrümanları ile 2026'da 290 tesis ve toplulaştırma yatırımları dayanıklılığı artıran güçlü unsurlardır.”

BAKİ REMZİ SUIÇMEZ / ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI

“2026 daha zor geçecek”



“2026 yılı öyle görünüyor ki 2025'ten daha zor geçecek. Ziraat donun etkileri 16 meyveyi etkiledi. Kuraklık daha çok hissedildi. Bu etkiler birkaç yılı etkisi altına alacak düzeydedir. Yani don olayı meyvelerin verimliliğini 2026'da da etkileyecek. Tarım alanlarının korunması açısından da zor bir yıldır. Zeytinlik alanların termik santrallere dönüşmesine onay verildi. Tarım alanını, üreticisi

korumayan bir politika izleniyor. Çözüm ithalat değildir, yeni ve ek desteklerle çiftçinin, toprağın, üretimin canlanmasını sağlayacak adımlar atılmasıdır. Bir de ülkemizde ilk defa 81 ilde hayvan pazarları kapatıldı. Şap hastalığının yol açtığı hasar ve yaşanan süt kaybıyla henüz tespit edilmedi. Yüzde 32 enflasyonun olduğu ortamda tarım destekleri yüzde 24 artışla 167 milyar TL olması durumu özetliyor. 2026 yılından hem üretici hem de tüketici maalesef umutlu değil.”

“DAHA DENGELİ BİR YIL BEKLİYORUZ”

Tarımda iklimin yaşattığı felaketin yanı sıra hayvancılık sektöründe ise şap hastalığı baş gösterdi. Hayvan pazarlarının kapatılması bir ilk olarak tarihe geçerken Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) Başkanı İsa Coşkun, küresel piyasalardaki dalgalanmalara, maliyet artışlarına ve hayvancılıkta karşılaşılan şap hastalığı gibi zorluklara rağmen genel olarak dengeli bir görünüm sergilendiğini söylüyor. Verimlilik artışı, izlenebilirliğin yaygınlaştırılması ve ölçek ekonomisini destekleyen uygulamalar aracılığıyla operasyonel istikrarı korumaya yönelik çalışmalara devam ettiklerini kaydeden Coşkun, gelecek yılın daha dengeli seyredeceğini öngörüyor. 2026 yılında; enflasyondaki düşüşe paralel olarak maliyet artışlarının yavaşlamasının, piyasa hareketlerinin daha öngörülebilir bir yapıya



KAAN SİDAR TUGİS

ALİ UÇAR
AYVALIK TİCARET
ODASI

kavuşmasının ve üretim verimliliğini destekleyen uygulamaların güçlenmesinin beklendiğini kaydeden Coşkun, şu görüşleri dile getiriyor: “Süt ve süt ürünlerinde sürdürülebilirlik ve kalite odaklı üretim anlayışı ile dış pazarlarda artan talep, sektörün uluslararası rekabet gücünü destekleyen temel unsurlar olmaya devam edecektir. Kırmızı et üretiminde ise planlama süreçlerinin etkinleştirilmesi, sürdürülebilir hayvan varlığı politikalarının geliştirilmesi ve üretim maliyetlerini dengelemeye yönelik tedbirlerin uygulanmasıyla birlikte arz tarafında istikrarın güçlenmesini bekliyoruz.”

Ayvalık Ticaret Odası Başkanı Ali Uçar da 2026 yılının ilk yarısında enflasyon ile mücadele, faiz, kur sıkı para politikasının yansıması olarak satın alma krizinin devam edeceğini aktarıyor. Özellikle zeytinyağında 2025-2026 yılının rekolte de yüzde 40 düşüşün tahmin edildiği bir yıl olduğunu kaydeden Uçar, “Fiyatlar iki yıl önceki fiyatları anca görmüş durumda. Üreticinin ve işletmelerin maliyetleri artıyor. Sıkıntıları var. Piyasa durağan. Başlangıç ihracat fiyatları beklenenin altında. Gelecek 2026-2027 hastalık veya küresel iklim krizine bağlı doğal afetler olmadığı takdirde üretimde artışlar olabilir” diye konuşuyor.

ÜÇ GIDADAN BİRİ ÇÖPE GİDİYOR

Dünya nüfusu 10 milyara yaklaşırken küresel ölçekte daha az su, daha sınırlı toprak ve daha fazla riskle yaşanacak bir döneme giriliyor. İklim krizinin etkilerinin bu kadar net yaşandığı bugünlerde küresel sera gazı salınımlarının yaklaşık yüzde 30'unun gıda sistemlerinden gelmesi de yeni bir yaklaşımla tarımsal üretimi gerekli kılıyor. Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sendikası (TUGİS) Başkanı Kaan Sıdar da bu noktaya işaret ediyor.

Tarım teknolojilerine yapılan yatırımların son 10 yılda dört kat arttığına işaret eden Sıdar, sektörde başka bir soruna ışık tutuyor. Bugün tarımda çalışan her dört kişiden birinin kayıt dışı olduğunu ve buna karşılık tarım teknolojilerine yapılan yatırımların ciddi artış gösterdiğini belirten Sıdar, “Bir yanda imkan ve teknoloji varken, diğer yanda eşitsizlikler söz konusu. Dünyada üretilen her üç gıdadan biri çöpe gidiyor, bu durumun ekonomik karşılığı yaklaşık 1 trilyon dolar, iklimsel karşılığıysa her yıl 3 milyar ton karbon salımı. Bu yüzden israfı bir yönetim başlığı olarak ele alınmalı” diye konuşuyor.